

Tapt forskning?

DIGITAL ARKIVERING: Gunnar Sivertsen har i Forskerforum nr. 10/09 et innlegg om tapt forskning, det vil si om at svært mye av den forskning som gjøres i forbindelse med skriving av doktorgradsavhandlinger i humaniora og samfunnskunnskap, i praksis er tapt for samfunnet og forskningen.

Dette er fordi avhandlingene trykkes i et lite antall, med svært begrenset spredning i forbindelse med disputas og ingen systematisk spredning i ettertid. Han påpeker også at disse avhandlingene ikke bearbeides etter disputas, slik at det forbedringspotensial som fremkommer gjennom opponentenes kritiske kommentarer, ikke realiseres. Det er vanskelig å være uenig med Sivertsen om dette. Situasjonen er beklagelig.

Sivertsen har imidlertid noen kommentarer om å legge avhandlingen i lokale arkiver som jeg føler behov for å korrigere. Sivertsen sier blant annet: «Et tilfeldig fåtall legges ut på nettet i lokale arkiver, men er vanskelige å finne» og «Det holder heller ikke å dumpe innleverte versjoner i lokale arkiver [...]». Det er ikke slik at de institusjonelle vitenarkivene står helt alene i verden – de inngår i en global struktur. Innholdet i alle norske vitenarkiver høstes av NORA og gjøres tilgjengelige i søketjenesten der. Sivertsen vil i NORA kunne søke etter doktoravhandlingene innen fagområde, etter forfatter, etter år osv. I tillegg videreformid-

ler NORA informasjon om disse doktoravhandlingene til DART Europe e-Thesis Portal (DEEP) slik at de norske avhandlingene som leveres til et lokalt vitenarkiv, er synlig i DEEPs felleseuropeiske søketjeneste for elektronisk tilgjengelige doktoravhandlingene. I tillegg vil avhandlingene inngå i Bibsys ASKs søkegrunnlag, og den elektroniske utgaven av avhandlingen vil gjøres tilgjengelig gjen-

«Det er ikke slik at de institusjonelle vitenarkivene står helt alene i verden»

nom Bibsys' katalog. NORA skal også levere metadata til DRIVER og derigjennom tjenester bygget på DRIVERS infrastruktur. Og de lokale arkivene er, i motsetning til institusjonenes og de enkelte forskernes hjemmesider, mulige kilder for spesialiserte søketjenester som Google Scholar, BASE Bielefeld osv. Det er altså langt fra bortkastet å gjøre avhandlingen tilgjengelig i det lokale vitenarkiv – i dag er det praktisk talt den eneste muligheten for å få lesere for en slik avhandling!

Så er det – selvfølgelig – slik at et samarbeid om elektronisk utgivelse av reviderte og kvalitetssikrede serier av doktoravhandlingene vil kunne gi betydelig mer verdi for forskningen og samfunnet

ellers. Ved flere institusjoner er det etablert tjenester for elektronisk utgivelse av vitenskapelige tidsskrifter – BOAP ved Universitetet i Bergen, FRITT ved Universitetet i Oslo, Septentrio Academic Publishing ved Universitetet i Tromsø og så videre. I forlengelsen av dette kan man se for seg å etablere tilsvarende tjenester for publisering av monografiserier, gjerne knyttet til en leverandør av tjenester for tryk-

arkiver eller nettsteder for enkeltutgivere leserne går til, det er internasjonale tjenester de benytter. De lokale utgiverne må levere data til disse internasjonale tjenestene, slik for eksempel DOAJ (Directory of Open Access Journals) kan benyttes for å få spredd innholdet i Open Access-tidsskrifter over hele verden. Det er ikke lenger slik at det å være på nett i seg selv er en garanti for å nå lesere – man må være til stede i de tjenester brukerne benytter seg av, man kan ikke vente at brukerne sitter på ens egen dørstokk og venter på nytt. Tjenester man må sørge for at ens innhold er synlig i, kan være spesialiserte søketjenester, eller databaser og tjenester som inkluderes i institusjonsinterne databaser og tjenester. Vi ser for eksempel at bruk av DOAJs tjenester gjør at informasjon om norske OA-tidsskrifter gjøres tilgjengelig gjennom interne bibliotekstjenester ved større universiteter verden over, og på den måten får lesere.

«Et felles nettsted for serier i alle fag» er således ikke et tilstrekkelig teknologisk nivå for å få lesere. Ett eller flere nettsteder, men med kompetanse om hvordan man når ut til og inkluderes i de internasjonale tjenestene, er et bedre perspektiv.

JAN ERIK FRANTSVÅG,
leder NORA,
Universitetsbiblioteket ved
Universitetet i Tromsø

king av papirkopier på forespørsel. Det viktige vil være at man samarbeider mellom institusjoner i stedet for å konkurrere, slik at man innen det enkelte fag får til serier som har en nasjonal redaksjon og en nasjonal (om ikke nordisk/internasjonal) forfatterkrets – og høy kvalitet på innholdet og utformingen. En enkelt nasjonal utgiver som omfatter alle fag, kan vanskelig sies å være nødvendig (selv om en flora av slike utgivere helt sikkert ikke er tjenlig) – det viktige er at man har løsninger som aktivt kommuniserer med nasjonale og internasjonale tjenester slik at innholdet effektivt lar seg gjenfinne i de tjenestene brukerne (leserne) benytter.

Det er verken individuelle viten-